

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. Иванка Костова Стамболова, дм

От Катедра „Здравни грижи” МУ София

Външен член на научното жури

За докторска разработка на Мариана Вескова Желязкова

На тема:

„Съвременни подходи при оказване на здравни грижи за деца със захарен диабет в училищна възраст“

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”; област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт; професионално направление 7.4. Обществено здраве; научна специалност „ Управление на здравните грижи”

с научен ръководител: проф. Силвия Борисова, д.оз.н.

Данни за процедурата:

Със Заповед на Ректора на МУ Варна № Р-109-647/ 21.12.2018г. съм избрана за член на Научното жури, на основание Протокол №1/07.01.2019г. съм определена за официален рецензент по процедура за придобиване на образователна и научна степен „Доктор” с кандидат **Мариана Вескова Желязкова** във Филиал-Сливен, МУ Варна.

Биографични данни и кариерно развитие на Мариана Желязкова

Ас. Мариана Желязкова е родена на 19.10.1961г. в гр. Сливен. През 1979г. завършва средно образование в родния си град. В периода 1980-1982 г. се обучава в ИЗКССО „Д-р Петър Берон” гр. Сливен и получава квалификация „медицинска сестра. През 1995г. след полагане на изпити приравнява образованието си в полувисше по специалността. Работи като медицинска сестра последователно в Хирургично отделение на МБАЛ Сливен, в УНГО, където по-късно става старша сестра. Работи също в Хирургично отделение на болница към ВМА, операционна сестра в

лицево-челюстна хирургия и в Отделение по трансфузионна хематология на МБАЛ Сливен. От есента на 2013г. е назначена като асистент в катедра „Здравни грижи” на Филиал Сливен при МУ Варна. Ас. Желязкова се обучава и развива през всички тези години, като се дипломира успешно по специалността „Социални дейности” във Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методи” с ОКС „бакалавър”, през 2005г. завършва Факултета по обществено здравеопазване на МУ гр. Варна с ОКС „Магистър” и получава втора магистратура след това, дипломирайки се успешно и по специалността „Управление на здравните грижи” в същия факултет.

Характеристика, обем и структура на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа 175 стандартни страници и е онагледен с 9 таблици и 38 фигури. Приложения – 5. Литературната справка включва 160 литературни източника, от които 30 на кирилица и 130 на латиница.

Трудът е структуриран както следва: въведение, четири глави, заключение, изводи и приноси, библиография, приложения. Дисертантката има три публикации във връзка с дисертационния труд.

Структурата на дисертационния труд отговаря на изискванията за такава разработка и е съобразен изискванията на приетите стандарти в Правилника на Медицински университет – Варна.

Актуалност на дисертационния труд

Темата, свързана с диабета, като социално значимо заболяване е изключително актуална и значима. Това заболяване е едно от най-прогресивно нарастващите хронични заболявания на 21-ви век. Общественото здраве традиционна включва и акцентира на здравето на децата със заболяване и зависимостта от въздействията на различни фактори на ниво популация, общност, рискови фактори на ниво индивид и като цяло от състоянието и развитието на системата на здравеопазване, в т. ч. и здравни грижи. Съвременната медицинска практика определя заболяването като неинфекциозно хронично заболяване и важен рисков фактор за развитие на тежки инвалидизащи усложнения, изискващи значителни икономически разходи за неговото лечение и подпомагане. Актуалността на темата на настоящият дисертационен труд се обуславя от

проблемите при здравните грижи за децата със Захарен диабет тип 1 - резултат от неправилен режим на хранене и грижи, високи нива на стрес, недостатъчна здравна информираност, които изискват квалифицирана, дългосрочна и комплексна сестринска грижа.

Приоритет на здравните грижи за тези пациенти е да се получи оптимална полза от терапията, да се сигурят качествени здравни грижи по-добро качеството на живот.

Литературен обзор

В литературния обзор е разгледана задълбочено проблематиката, свързана със заболяването захарен диабет Авторката прави кратък исторически анализ на откриването на заболяването, неговите особености, епидемиологи и социална значимост във възрастта на заболелите деца от 14-18г. Ас. Желязкова описва спецификата и медико-социалните предпоставки за възникване на това заболяване сред учениците от тази възрастова група. Разгледани са изчерпателно и задълбочено протективните мероприятия и роля на организации и сдружения на пациентите с диабет. Събрана и представена е цялата актуална информация по проблема, касаеща профилактиката и лечението на заболяването. Авторката е представила съвременните подходи при оказване на здравни грижи деца с диабет в училищна възраст. Обхванатите литературни източници са надлежно цитирани и подредени логично, като дават отлична представа за състоянието на проблема. Анализите и обобщените изводи на докторанта, направени в литературния обзор демонстрират отличното познаване на проблематика и професионалната практика свързана с профилактиката на социално значимото заболяване диабет. Литературният обзор е написан на добър стил и език. Той е изчерпателен, конкретен и по същество по темата.

Оценка на целта, задачите и методичния подход

Целта е ясно и точно формулирана. Ас. Желязкова си поставя за цел на научното изследване «Да се проучат и оценят грижите за деца със заболяването захарен диабет, в училищна възраст, и предложат съвременни подходи при оказване на оптимален контрол над диабета и подобряване на качеството на живот» Формулирани са шест задачи, релевантни на поставената цел. Формулирани са четири работни хипотези. Проведено е собствено проучване с впечатляваща извадка от 4070 лица,

включващи следните групи респонденти: от които 2100 ученици във възрастта 14-18г., 1070 родители на здрави деца и деца със заболяването, и медицински специалисти -медицински сестри и общопрактикуващи лекари. Проучването е осъществено на територията на гр. София, Варна и Сливен. Участието на докторантката в изследването е водещо.

Изследователските методи, които са използвани са разнообразни, съвременни и правилно подбрани. Използвани са документален, социологически и статистически метод. Изработен е богат инструментариум от 5 анкетни карти за различните групи респонденти. В своята цялост използваните методи те дават много добро научно-приложно ниво на получените резултати и отразяват отличната методична подготовка на докторанта.

Резултати и обсъждане

Анализът на получените резултати е структуриран в четири части, които са добре онагледени. Дискусията следва логиката на проучването и компетентно коментира резултатите. В обсъждането дисертантката прави подробен анализ на резултатите от собственото проучване и ги сравнява с тези, постигнати от други автори по темата. Резултатите от полученото проучване са добре онагледени с таблици, фигури и схеми, които улесняват възприемането на резултатите. Аналитичната част по получените данни е задълбочена и изчерпателна.

Изводи, препоръки и приноси

Дисертационният труд завършва с изводи, както и кратко обобщение на резултатите. Мариана Желязкова извежда от проучването девет извода, които са добре формулирани и отразяват точно получените резултати. Предложеният модел за интегрирана здравна грижа за диабетно болни деца и юноши е важен принос в областта на здравните грижи и насочва към основната роля на медицинските специалисти в извънболничната помощ за профилактика и контрол при това заболяване. В края на дисертационния си труд Желязкова представя следните приноси с теоретико-познавателен и практико-приложен характер.

Приноси с теоретичен характер

- 1) За пръв път у нас детайлно се разглежда проблема за оказване на здравни грижи за деца със захарен диабет в училищна възраст;

- 2) Осъществено е проучване, свързано с информитаността на родители, деца, общопрактикуващи лекари и училищни медицински сестри по отношение на заболяването „Захарен диабет“ в училищна възраст;
- 3) Направен е задълбочен сравнителен анализ на нуждите от обучение в областта на контрола и профилактиката на заболяването „Захарен диабет“.

Приноси с практико-приложен характер

- 1) За пръв път у нас е направено детайлно изследване на информитаността, нуждите от обучение, здравното поведение и нагласите за създаването на център по здравни грижи, като са изследвани деца на възраст 14-18 г., родители на деца със захарен диабет и здрави деца, общопрактикуващи лекари и училищни медицински сестри;
- 2) Установени са конкретни пропуски в информитаността на децата и техните семейства за контрола и превенцията на заболяването „Захарен диабет“;
- 3) Идентифицирани са недостатъците на провежданите кампании за контрол и профилактика на захарния диабет при деца на възраст 14-18 г.
- 4) Разработен е **Модел** за интегрирана здравна грижа за диабетно болни деца и юноши;
- 5) Изяснена е ролята на училищната медицинска сестра в профилактиката и превенцията на захарния диабет тип 2 при децата на възраст от 14 до 18 г.

Автореферат

Представеният от Мариана Желязкова отговаря на академичните изисквания за такъв труд. Той съдържа 64 страници. В него е отразена точно и изчерпателно разработената тема, с подробно представена методика на изследването, най-съществените резултати от проучването, изводи, приноси и публикации на автора по темата.

В **заключение** считам, че представената от Мариана Вескова Желязкова дисертационна работа на тема: „ **Съвременни подходи при оказване на здравни грижи за деца със захарен диабет в училищна възраст**”, по актуалност, прецизност на методиката, качество на

получените резултати и значимост на научните приноси отговаря на изискванията на Правилника за развитие на Академичния състав на МУ – Варна. Във връзка с гореизложеното и в съответствие на постановките на „Закона за развитие на академичния състав в Република България” и Правилника за развитие на Академичния състав на МУ – Варна, препоръчвам на членовете на Научното жури да присъди на Мариана Вескова Желязкова образователна и научна степен „Доктор” по професионално направление 7.4. Обществено здраве; научна специалност Управление на здравните грижи.

22.02.2019г.

София

Рецензент:

проф. Иванка Стамболова, дм

